

Європейський мовний портфель як ефективний засіб самостійної роботи студентів

Ходцева Алла Олександрівна

кандидат педагогічних наук; доцент кафедри іноземних мов

Української академії банківської справи НБУ; м. Суми

Астаніна Наталя Валентинівна

завідувач кафедрою іноземних мов

Київського національного транспортного університету

В умовах кредитно-модульної системи; яку було запроваджено у вищій освіті як передумову для приєднання України до Болонського процесу значна роль відводиться самостійній роботі студентів; а нормативні документи Міністерства освіти і науки України акцентують увагу на необхідності розробки шляхів і механізмів її посилення. Одним із ефективних засобів самостійної роботи в курсі англійської мови для професійного спілкування, на наш погляд, може слугувати Європейський Мовний Портфель (надалі ЄМП). Рада Європи рекомендує використовувати ЄМП, оснований на Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти з метою уніфікації рівнів володіння іноземними мовами, підвищення мотивації студентів до навчання, стимулювання самоосвіти та самооцінки у процесі оволодіння іноземними мовами. Ці рекомендації підтримуються і колективом авторів Програми з англійської мови для професійного спілкування, у якій викладачам надаються інструменти для розробки ЄМП для різних спеціальностей (1,с.24,25).

Цікаво відзначити, що ідею мовного портфеля було запозичено з галузей мистецтва та психоаналізу, де він використовується як засіб, що дозволяє зібрати цілісну характеристику особистості. Перші мовні портфелі були розроблені в середині 90-х років у Швейцарії, Німеччині і Франції, пройшли пілотування у більш як п'ятнадцяти країнах –членах Ради Європи і довели свою ефективність на практиці. ЄМП визначається Радою Європи як документ/паKET документів, за допомогою яких власники Портфеля відображують свої досягнення і досвід у вивченні іноземних мов, збирають зразки виконаних робіт, а також отримані свідоцтва та сертифікати (3). ЄМП ефективно використовується для надання студентам можливості самостійно простежувати свій досвід та прогрес у вивченні мов, інформувати про набуття мовних кваліфікацій і планувати цілі на подальше навчання.

На жаль, в Україні донедавна технологія Мовного портфеля не розроблялась, а існуючі за кордоном ЄМП не запроваджувались в українських вищих навчальних закладах. Єдиним відомим нам винятком є Європейський Мовний Портфель для економістів, розроблений Н.В.Ягельською. Досвід його успішного пілотування протягом трьох навчальних років на обліково-фінансовому та економічному факультетах навчальних закладів, де ми працюємо і буде викладено в цій статті.

ЄМП для економістів розроблений згідно з Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти, освітньо-професійними характеристиками економістів, затвердженими Міністерством освіти і науки України та на основі проведеного анкетування фахівців, що працюють у галузі економіки, студентів ВНЗ економічного профілю та їх викладачів іноземних мов (2,с.5). ЄМП сприяє розвитку професійних комунікативних умінь економістів і орієнтований на студентів економічних факультетів ВНЗ .

Інформація ЄМП призначена передусім для власника Портфеля, оскільки ілюструє її/його досягнення у вивченні іноземних мов; для викладачів; адміністрації навчальних закладів в разі їх зміни студентом; для роботодавця при влаштуванні власника Портфеля на роботу.

Ми поділяємо думку Н.В.Ягельської про те, що як і будь-який інший МП він виконує дві основні функції: звітну та педагогічну . Оскільки Рада Європи зацікавлена у підвищенні мобільності громадян та узгодженні національних сертифікатів про освіту з міжнародно прийнятими стандартами, звітна функція полягає в наданні інформації всім зацікавленим сторонам про власника Портфеля, рівень досягнутих ним комунікативних умінь, досвід міжкультурного спілкування та зразки робіт, що обираються власником Портфеля (4.с.5). Студенти збирали та впорядковували всю офіційну документацію, що підтверджувала їх мовну освіту, вчилися обирати саме ті приклади власних робіт, що якнайкраще підтверджують офіційні відомості, аналізували та оцінювали свої навички та уміння спілкування іноземною мовою. Це певною мірою допомогло їм розвивати свою здатність до рефлексії та самооцінювання і сприяло підвищенню відповідальності за результати власного навчання. Таким чином, рефлексія як основний засіб здійснення звітної функції ЄМП, сприяє розвитку вміння вчитися і критично мислити.

Педагогічна функція мовних портфелів полягає у заохоченні до навчання впродовж всього життя, підвищення мотивації, формування навчальної компетенції та посилення автономності студентів у процесі навчання. Оскільки студенти є активними суб'єктами навчального процесу, вони мали можливість розказати про те, що вони вже вивчили, що їх цікавить, що вони хочуть вивчити, що їм дається важче, що з навчання в умовах аудиторної роботи їм подобається, а що ні. Студенти відзначали, що такі їх роздуми над ходом навчання іноземним мовам сприяли підвищенню мотивації, формуванню навичок самоосвіти та прагненню до безперервної освіти.

Обидві функції МП реалізовувались через його структуру, яка складається з трьох обов'язкових розділів: Мовного Паспорта, Мовної Біографії та Досьє. Ми погоджуємось з автором Портфеля, що саме така структура дозволяє відобразити дійсний рівень володіння іноземною мовою власником Портфеля, зібрати найціннішу інформацію про мовні та мовленнєві компетенції, залучаючи його до організації навчального процесу, підвищити рівень відповідальності за свою роботу та її результати, активізувати прагнення до творчої праці по самовдосконаленню.

Зупинимось детальніше на складових ЄМП для економістів. Мовний Паспорт являє собою перелік офіційної інформації про власника Портфеля, рівень володіння іноземними мовами на даний момент та протягом навчання, що визначається у таблицях самооцінки власником Портфеля, а також викладачами та екзаменаційними комісіями. Водночас у Мовному Паспорті фіксуються сертифікати та свідоцтва, що підтверджують набутий рівень володіння мовою, містяться відомості про досвід міжнародного культурного спілкування та вивчення мов.

Саме розділ Мовна Біографія найбільше допоміг студентам рефлексувати над їхнім процесом навчання та досвідом міжнародного культурного спілкування, ефективно планувати і тому бути більш самостійними у пізнавальній роботі. Важливим при цьому є те, що цей розділ сприяє мультилінгвізму, оскільки його організація передбачає подачу інформації про досвід вивчення кожної мови окремо.

Робота з розділом Досвє дозволила студентам повністю проявити свій творчий потенціал, бо вони одержали право самостійно вирішувати якими саме матеріалами найкраще проілюструвати рівень досягнутих компетенцій в іноземній мові, як їх найдоцільніше розташувати і оформити, як часто поновлювати. Інформація до Досвє збирається поки вона є актуальною та важливою для вивчення іноземної мови у навчальному закладі чи індивідуально, цінною для потенційного роботодавця. Ми маємо дані про те, що значна частина студентів продовжує працювати з Портфелем і після закінчення вивчення курсу іноземної мови.

Важливо також наголосити на тому, що такі складові ЄМП, як таблиці самооцінки для кожного рівня володіння мовою, що містять твердження у формі переконання (Я можу..., Я вмю...), таблиці для визначення індивідуальних поточних та кінцевих цілей навчання (студенти самостійно обирають власні цілі та описують їх реалізацію), описання досвіду міжкультурних комунікацій, вільна форма ведення Досвє сприяють мотивації студентів до пізнавальної навчальної діяльності не лише в умовах аудиторної керованої роботи, а й самостійної, самостійно ініційованої, спрямованої на досягнення мети, яку вони визнали для себе першочерговою на даному етапі.

Таким чином, результати пілотування Європейського Мовного Портфеля у наших навчальних закладах дають змогу стверджувати, що ЄМП якнайкраще відповідає активному залученню студентів до самостійної роботи над іноземною мовою, забезпечуючи їх засобами визначення рівня володіння мовою, рефлексії, самоконтролю, планування процесу власного навчання, конкретними і лаконічними інструкціями для набуття умінь іншомовного спілкування з метою здійснення майбутньої професійної діяльності.

Резюме

У статті розглядається досвід роботи з Європейським Мовним Портфелем для економістів, робиться висновок про те, що ЄМП є ефективним засобом посилення самостійної роботи студентів.

Резюме

В статье рассматривается трехлетний опыт пилотирования с Европейским Языковым Портфелем для экономистов, делается вывод о том, что ЕЯП является эффективным средством усиления самостоятельной работы студентов.

Summary

The article deals with the three-year piloting of the European Language Portfolio for economists, the authors conclude that ELP can be an effective tool for students' individual and self-study work.

Література

1. Програма з англійської мови для професійного спілкування. -К.: Ленвіт, 2005-119с.
2. Європейський Мовний Портфель для економістів (проект) /Укладач Н.В.Ягельська. – К.: Ленвіт, 2004. –56с.
3. <http://culture2.coe.int/portfolio/>
4. Методичні рекомендації з використання Європейського Мовного Портфеля для викладачів іноземної мови у вищих навчальних закладах економічного профілю / Укладач: Н.В. Ягельська. – К.,2004.- 56с.